

ODBIJAĆ (42) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf odbijać (6). ◇ *praes 1 sg* odbijam (17). ◇ *3 sg* odbija (5). ◇ *3 pl* odbijają (3). ◇ *praet 3 sg m* odbijał (3). ◇ *3 pl m pers* odbijali. (6). ◇ *imp 2 pl* odbijajcie (1). ◇ *part praes act* odbijając (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII (z Cn) – XIX w.

1. Oddawać uderzenie; *referire Calep, Cn; repetere, resaeuire Cn (1)* : Referio – Zafię odbyam. *Calep* 903a.

2. Popychać uderzeniami [co czym] (1) : *Aversis pedibus pilas volutare*, Ná zad piłę nogami odbiyać. [cf *scarabaei e fimo ingentes pilas aversi pedibus volutant Plin. Nat. 11, 98*] *Mącz* 487a.

3. Kierować w przeciwną stronę przedmiot wymierzony w siebie (11) :

a. Odrzucać; *repercutere, retorquere Mącz, Calep, Cn; reverberare Mącz, Calep; recutere, reicere Calep; reflectere, respuere, retundere Cn (7)* : *Mącz* 339c, 459d, 484b; *Retorqueo Ictu, vel tactu reciproco: ut quum quis saxum, telumve adversus se proiectum, reiicit in adversarium – wząd byę, odbyam. Calep* 920b, 901a, 912b.

odbijać co (1): ięli miotąć łańcuchy ná ich okręt chcąc gi do siebie przyciągnąć. Oni łańcuchy po trzykroć odbijáli *BielKron* 460.

a. [Odrzucać piłkę:

W przeciwstawieniu: »podawać ... odbijać«: w ten czás piłká bięg fwoý dobrze odpráwuie/ [...] gdy między podawaczem/ á odbiiaczem táka ięft miará/ iż y ten grzecznie podáie/ y tám ten rozumnie odbiia. *SenekaGórn* 85.]

b. Odpierać cios bronią; *repugnare Mącz; retundere Cn [co] (3)* : Tela inhibere, Odbiyać łtrzały. *Mącz* 151d, 331d.

odbijać czym (1): Tela densatis excipiunt scutis, Bierzą łtrzały ná gęłte tarcze/ álbo odbiyáýą łtrzelbę tarczami. *Mącz* 82a.

c. Sprawiać swoją twardością, że przedmiot wymierzony odskoczy, nie zagłębi się [co] (1) : *Respuere secures dicitur lignum, Siekiérę odbiyąć/ nie chcieć fie dąć pozić siekierą. Mącz* 411a.

4. Wyłaczać, odciskać [co] (1) : *Argentaria – Huta w ktorej łtrzebro odganieią [lege: odbijają] albo kuią, mienice. Calep* 92b.

5. Rozbijając i otwierając; *refringere Cn (1)* :

Zwrot: »odbijać brony« (1): Kopáli fie też pod mury [...] y przechodźli tędy do miałt y odbijali brony á łwoie pułzczáli. *BielSpr* 62.

6. Odbierać siłą człowieka lub zwierzę uprowadzone(go), uwięzionego; *recipere, repetere armis Cn [kogo, co (żywotne)] (4)* : do cięmnice go wrzucił/ á wždy go drudzy towarzyłze ich pátrząc ná to nie odbiiáli *CzechRozm* 246.

odbijać komu (2): thedi kye my othbyyal konye kthorem ya zajmowal scheskody szwoyey. *ZapWar* 1509 nr 2070, 1509 nr 2071.

Zwrot: »gwałtem odbijać« (1): brano Abrahámowi po dwákroć żonę: także y Izáákowi Rebekę: [...] á wždy o żadnym z nich tego nie czytamy/ żeby ich bronić/ gwałtem odbijąć/ ábo fie tego mścić mieli *CzechRozm* 245v.

7. Odpędzać; depellare, propulsare, proturbare, repellere, retundere *Mącz* (15) : Depello, Odganiem/ Wyganiem/ Oddalam/ Odbiyam. *Mącz* 287b, 287c [2 r.], 469a.

odbijać od czego (1): Ano flagá ze wŕzech łtron od brzegu odbija *RejZwierc* 120v.

odbijać czym (2): Adsilientem admissarium calcibus proturbat, Piętámi odbiya. *Mącz* 469d. Cf *odbijać kogo czym*.

odbijać kogo czym (1): Caulár Stárofta iáko Márłzałek odbija Ludži buławą ktorzy blifko idą Cefárzá *BielSpr* 53v.

Przen (3) :

a) Powodować odstąpienie, zniechęcać, odstręczać (2) : Restringo, [...] odbiyam/ odrażam. *Mącz* 422a.

odbijać kogo od czego (1): Id multos a proposito studendi fugat, To ich wiele od nauk odłtrzela/ odbiya. *Mącz* 311d.

b) Powodować ustąpienie objawów chorobowych [co] (1) : Restrigit nauseam haec herba, Odraża/ odbiya przikrość. *Mącz* 422b.

a. Odpierać atak; defendere *Mącz* (5) : Cefarz obaczywłszy iż łie bronią mocno/ kazał łyny ich wieść przodkiem ku łzturmu. Ale oni nie dbáiąc ná łyny tym lepiey odbijáli. *BielKron* 35lv; *Mącz* 80a.

odbijać kogo (1): Sam Hetmáná [...] łwá ręką [= osobiście] Rycerłtwo Polłkie odbijáiąc/ Wiele ich łam ná on Swiát posłał *StryjKron* 240.

Zwrot: »s(z)turm odbijać« (2): Iáko łzthurm odbijác. *BielSpr* 64v *marg*, 74.

8. Odpływać od brzegu; evehere in altum, solvere anchoram, solvere e portu a. oram *Cn* (3) :

a. intransit. Płynąc wpław (1) :

Zwrot: »odbijać od brzegu« (1): włkoczyło Hifzpanow thyłiąc w rzekę po rámioná/ odbijali od brzegu *BielKron* 229.

b. transit. Statkiem (2) :

Zwrot: »odbijać od brzegu [co]« [szyk zmienny] (2): kotew krzywá/ Zeglarze y pobrzézną linę odwiązáli/ A od brzegu wyłoká nawę odbijáli *KochPam* 83; Odbijayćie od brzegá łodzi z niewdzięcznémi *GórńTroas* 18.

9. Odpowiadać dźwiękiem na dźwięk lub wydawać dźwięk pod wpływem uderzenia (1) :

Zwrot: »odbijać głosem« (1): Resono, id est, contra sonantem sono, Odbrzękam/ odbiyam głosem. *Mącz* 402c.

10. Odpowiadać na czyjeś słowa dowodząc ich niesłuszności, nie zgadzając się z nimi, zbijać (2) : Repugno, Przeciwiám łie/ Odbiyam/ Odmawiam. *Mącz* 330c.

odbijać co czym (1): Tákci łię łkárzył ná Páná Bogá v Ezáiałzá on lud Zydowłki: á zász Pan Bog głupiá łkárge łiego łáłkáwym podobieńłtwem odbijał: Bo ták ták łtoi/ Mowili Zydowie: Opułcił nas Pan Bog/ y Pan Bog nas zápomniał: ktorym Bog odpowiadał: Izaż może zápomnieć [!] niewiáłta dzieciátká łwego *KuczbKat* 375.

11. Ponownie kopać, uderzać nogami (od- jako odpowiednik łac. re- ‘na nowo’); recalcare, recalcitrare *Mącz* (2) :

Zwrot: »zaś (a. zasię) odbijać« (2): Recalco, Zálię nogami oddeptuyę/ odbiyam/ odkopawam.
Mqcz 31b, 31b.

Synonimy: **3.b.** odpychać, odrażać, **7.** odganiać, odgramiać, odgromiać, odpędzać; **8.** odpychać.

Formacje współrdzenne cf BIC.

Cf **ODBIJAJĄCY, ODBIJANIE**

KW